

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет філології

Кафедра української мови

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

***Українська літературна мова в Галичині
кін. XVIII – XIX ст.***

Освітня програма 035.01 *“Українська мова і література” (другий
магістерський рівень)*

Спеціальність 035 *“Філологія”*

Галузь знань 03 *Гуманітарні науки*

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “30” серпня 2018 р.

м. Івано-Франківськ - 2019

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	<i>“Українська літературна мова в Галичині кін. XVIII – XIX ст.”</i>
Викладач	доктор філологічних наук, професор Грещук Василь Васильович
Контактний телефон викладача	050-519-18-67
Е-mail викладача	ukrinst.pu.if@gmail.com
Формат дисципліни	денна
Обсяг дисципліни	90 год
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/
Консультації	Обговорення загальнометодологічних аспектів індивідуальних магістерських проєктів
2. Анотація до курсу	
<p>Питання становлення і розвитку нової української літературної мови в Галичині, проблеми її нормалізації до недавнього часу належали, сказати б, до непопулярних. Науково-педагогічна інтерпретація зазначених питань відзначалась суб’єктивізмом і не виходила за межі офіційних лінгвоідеологем про шляхи розвитку і нормалізації української літературної мови. Чимало тем та особистостей, причетних до проблем нормалізації української літературної мови в Галичині, взагалі були під забороною, а з відповідною літературою можна було ознайомитися лише у спецфондах. Пропонований курс покликаний якоюсь мірою заповнити цю прогалину в українському мовознавстві, поглибити підготовку магістрів з проблем розвитку й нормалізації української літературної мови.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета курсу – вивчити закономірності становлення і розвитку української літературної мови в Галичині кін. XVIII – XIX ст.</p> <p>Основні цілі вивчення курсу:</p> <ul style="list-style-type: none"> – простежити становлення й еволюцію української літературної мови в Галичині кін. XVIII – XIX ст.; – вивчити тексти, які засвідчують формування і розвиток української літературної мови в Галичині зазначеного періоду; – з’ясувати еволюцію граматичної думки на західній Україні окресленого періоду; – ознайомити магістрів із укладанням словників в Галичині впродовж XIX ст.; – відслідкувати галицькі впливи на розвиток української літературної мови в XIX ст.; – виявити закономірності нормалізації української літературної мови в Галичині в XIX ст. 	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p>У результаті вивчення курсу студент повинен набути таких компетентностей:</p> <ul style="list-style-type: none"> – здатність працювати індивідуально, у парах і в групах, а також критично і логічно мислити; – здатність до критичного висвітлення історії становлення й розвитку української літературної мови в Галичині на народнорозмовній основі в кін. XVIII – XIX ст.; – здатність до наукової інтерпретації діяльності прогресивних діячів науки й просвіти в обстоюванні прав української мови на вільний розвиток і розширення її суспільних функцій; – здатність критично осмислювати зміст полеміки щодо шляхів розвитку української літературної мови; 	

<ul style="list-style-type: none"> – здатність аналізувати основні граматики, наукові розвідки, які позначилися на кодифікації й нормалізації української літературної мови; – здатність визначати роль Галичини у формуванні української літературної мови; – здатність застосовувати набуті знання про особливості становлення української літературної мови в Галичині і розвиток її в XIX ст. у науково-дослідній і навчально-методичній роботі, у своїй майбутній професійній діяльності. 					
5. Організація навчання курсу					
Обсяг курсу					
Вид заняття			Загальна кількість годин		
лекції			20		
семінарські заняття / практичні / лабораторні			10		
самостійна робота			60		
Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий		
I	035.01 Українська мова і література	2	Вибірковий		
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Літера- тура	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Українська мова в Галичині кін. XVIII – поч. XIX ст. 1. Мовна ситуація в Галичині кін. XVIII ст. 2. Перші кроки національно-духовного відродження українства в Галичині. 3. Відкриття духовних і світських навчальних закладів для українських галичан. 4. Боротьба за права української мови в Галичині в 10-х – 20-х роках XIX ст. 5. Відкриття парохіяльних та тривіальних шкіл і вивчення в них української мови. 6. Поліпшення соціального статусу й розширення соціальних функцій української мови в Галичині перших десятиліть XIX ст.	лекція	1, 2, 7, 11, 18, 19, 21	2 год	5 балів, 4 бали	протягом семестру згідно з розкладом занять
	практичне заняття		2 год		
	самостійна робота		2 год		
Тема 2. Іван Могильницький в обороні прав і розбудові української літературної мови. 1. Біографічні відомості про І. Могильницького.	лекція	1, 2, 5, 7, 11, 18, 19, 21	2 год	4 бали	протягом семестру згідно з розкладом занять
	самостійна робота		2 год		

<p>2.Боротьба І.Могильницького за відкриття шкіл і запровадження в освітній простір української мови.</p> <p>3.Культурно-просвітницька діяльність І.Могильницького.</p> <p>4.Науково-педагогічна діяльність І.Могильницького.</p> <p>5.“Вѣдомѣсть о русскомъ языцѣ” І.Могильницького – перша українознавча лінгвістична розвідка в Галичині.</p> <p>6.І.Лаврівський та І.Снігурський – сподвижники діяльності І.Могильницького, спрямованої на розбудову української літературної мови.</p>			опрацювати відповідні наукові джерела		
<p>Тема 3. “Руська трійця” і розвиток української літературної мови в Галичині.</p> <p>1.Перші кроки “Руської трійці” на ниві національно-культурного відродження галицьких українців.</p> <p>2.Роль “Русалки Дністрової” в становленні української літературної мови на народній основі.</p> <p>3.Алфавіт і правописні норми “Русалки Дністрової”.</p> <p>4.Погляди М.Шашкевича на українську мову та власна мовна практика.</p> <p>5.Іван Вагилевич – дослідник і популяризатор народної мови українських галичан.</p> <p>6.Роль Я.Головацького в історії розвитку української літературної мови в Галичині.</p>	<p>лекція</p> <p>практичне заняття</p> <p>самостійна робота</p>	<p>2, 3, 11, 15, 16, 18, 22, 24, 26</p>	<p>2 год</p> <p>2 год</p> <p>2 год</p> <p>опрацювати відповідні наукові джерела</p>	<p>5 балів,</p> <p>4 бали</p>	<p>протягом семестру згідно з розкладом занять</p>
<p>Тема 4. Становлення граматичної думки в Галичині в першій пол. XIX ст.</p> <p>1.Грамматика І.Могильницького.</p> <p>2. Грамматика М.Лучкая.</p> <p>3. Грамматика</p>	<p>лекція</p> <p>самостійна робота</p>	<p>2, 11, 13, 14, 18</p>	<p>2 год</p> <p>2 год</p> <p>опрацювати відповідні</p>	<p>4 бали</p>	<p>протягом семестру згідно з розкладом занять</p>

<p>Й.Лозинського. 4. Граматика Й.Левицького. 5. Граматика Я.Головацького.</p>			наукові джерела		
<p>Тема 5. Розвиток української літературної мови в Галичині середини XIX ст. 1.Суспільно-історичні умови в Галичині після 1848 р. і розвиток української літературної мови. 2.Дискусія про шляхи розвитку української літературної мови в Галичині в кінці 40-х років XIX ст. 3.Дискусія про розвиток української літературної мови в Галичині в 50-х роках XIX ст. 4.Українська літературна мова в Галичині в 40-х – 50-х роках XIX ст.</p>	<p>лекція практичне заняття самостійна робота</p>	2, 4, 6, 11, 12, 17, 25	<p>2 год 2 год 2 год</p> <p>опрацювати відповідні наукові джерела</p>	<p>5 балів, 4 бали</p>	протягом семестру згідно з розкладом занять
<p>Тема 6. Нормалізація української літературної мови в Галичині другої пол. XIX ст. 1.Граматика М.Осадци. 2. Граматика О.Огоновського. 3. Граматика С.Смаль-Стоцького і Т.Гартнера і її місце в нормалізації української літературної мови. 4.Граматика В.Сімовича і її роль у стандартизації української літературної мови.</p>	<p>лекція практичне заняття самостійна робота</p>	2, 11	<p>2 год 2 год 2 год</p> <p>опрацювати відповідні наукові джерела</p>	<p>5 балів, 4 бали</p>	протягом семестру згідно з розкладом занять
<p>Тема 7. Розвиток словникарства в Галичині другої пол. XIX ст. 1.“Німецько-русский словарь” О.Партицького. 2.“Знадобы до словаря южнорусского” І.Верхратського. 3.“Малоруско-німецький словарь” Є.Желехівського і С.Недільського в історії української лексикографії. 4.“Словарь російсько-український” М.Уманця та А.Спілки.</p>	<p>лекція самостійна робота</p>	8	<p>2 год 2 год</p> <p>опрацювати відповідні наукові джерела</p>	4 бали	протягом семестру згідно з розкладом занять

<p align="center">Тема 8. Мова творів галицьких письменників і розвиток української літературної мови.</p> <p>1.Москвофільський і народовський вектори розвитку української літературної мови в Галичині в другій пол. XIX ст.</p> <p>2.І.Франко і розвиток української літературної мови в Галичині . Боротьба І.Франка за єдність української літературної мови.</p> <p>3.Творчість В.Стефаника і українська літературна мова.</p> <p>4.Мовний феномен Марка Черемшини.</p> <p>5.Мова творів Л.Мартовича і розвиток української літературної мови.</p>	<p>лекція</p> <p>самостійна робота</p>	<p>11, 27, 28, 29, 30</p>	<p>2 год</p> <p>2 год</p> <p>опрацювати відповідні наукові джерела</p>	<p>4 бали</p>	<p>протягом семестру згідно з розкладом занять</p>
<p align="center">Тема 9. Мовні дискусії в Галичині про шляхи розвитку літературної мови.</p> <p>1.Азбучні дискусії в Галичині в 30-40х роках XIX ст.</p> <p>2.Спроба реформи алфавіту в 1859 р.</p> <p>3.Перша хвиля мовної дискусії про проблеми розвитку української літературної мови (1891-1892 рр).</p> <p>4.Друга хвиля мовної дискусії про шляхи розвитку української літературної мови (1906-1927 рр.)</p>	<p>лекція</p> <p>самостійна робота</p>	<p>2, 10, 11, 23</p>	<p>2 год</p> <p>2 год</p> <p>опрацювати відповідні наукові джерела</p>	<p>4 бали</p>	<p>протягом семестру згідно з розкладом занять</p>
<p align="center">Тема 10. Галичина у формуванні нової української літературної мови.</p> <p>1.Галицькі впливи на нову українську мову до 1876 р.</p> <p>2.Галицькі впливи на українську літературну мову в період 1876 – 1905 рр.</p> <p>3.Галицькі впливи на українську літературну мову в період 1921 – 1941 рр.</p> <p>4.Галицькі мовні елементи, які вплили в систему сучасної української</p>	<p>лекція</p> <p>практичне заняття</p> <p>самостійна робота</p>	<p>23</p>	<p>2 год</p> <p>2 год</p> <p>2 год</p> <p>опрацювати відповідні наукові джерела</p>	<p>5 балів,</p> <p>4 бали</p>	<p>протягом семестру згідно з розкладом занять</p>

літературної мови: - фонетика й морфологія; - лексика; - наголос; - синтаксис.					
Підготовка і захист пошуково-дослідної роботи на одну з тем курсу.	самостійна робота		20 год	15 балів	протягом семестру
Підготовка комплексу тестових завдань на одну з тем курсу.	самостійна робота		20 год	10 балів	протягом семестру

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання здійснюється за національною на ECTS шкалою оцінювання на основі 100-бальної системи. (Див.: пункт “9.3. Види контролю” Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» [Режим доступу: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2018/04/Polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu-ta-rozrobku-osnovnykh-dokumentiv-z-orhanizatsii-osvitnoho-protsesu-v-DVNZ-%c2%abPrykarpatskyi-natsionalnyi-universytet-imeni-Vasyliia-Stefanyka%c2%bb.pdf]). Загальні 100 балів включають: 25 балів за практичні заняття; 25 балів за самостійну роботу (в тому числі 15 балів за підготовку пошуково-дослідної роботи та 10 балів за підготовку тестових завдань); 50 балів за екзамен у формі підсумкового тестування.
Вимоги до письмової роботи	Концептуально конкретне й емпірично довершене висвітлення питань.
Практичні заняття	Оцінюються за п'ятибальною системою.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання усіх запланованих програмою дисципліни форм навчальної роботи, які підлягають контрольному оцінюванню. Мінімальна кількість балів для позитивного зарахування курсу – 50 балів.

7. Політика курсу

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.

У випадку таких подій – реагування відповідно до Положення 1 [і Положення 2](https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/10/%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%B3%D1%96%D0%B0%D1%82%D1%83-%D1%83-%D0%94%D0%92%D0%9D%D0%97-%D0%9F%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%BF%D0%B0%D1%82%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9-%D0%BD%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%B8%D1%82%D0%B5%D1%82-%D1%96%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%96-%D0%92%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%8F-%D0%A1%D1%82%D0%B5%D1%84%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B0.pdf?fbclid=IwAR2OZ7ieedYbWar3YLAu5arEPfHIWJvA8ahWmpLODcN6M2XRt7GPFip0uT8) https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/02/code_of_honor.doc?fbclid=IwAR14PNKG9iKdUn4NjsjoX0rOCZr7YVFeNGdlgE3J2alaDNsc_GiizOs3_NQ

8. Рекомендована література

- Бідер Г. Українська мова в Габсбурзькій монархії (1772-1918). *Мовознавство*. № 1. 1997.
- Возняк М. Студії над граматиками XIX ст. *ЗНТШ*, 1909, т. 89, т. 90, т. 91;

- 1910, т. 93, т. 94, т. 95, т. 98.
3. Гербільський Г. Розвиток прогресивних ідей в Галичині. У першій пол. XIX ст. Львів, 1964.
  4. Грицак Є. Українська літературна мова в Галичині в пол. XIX ст. : Вибрані українознавчі праці. Перемишль, 2002.
  5. Грещук В. Вѣдомѣсть о русскомъ языкѣ І. Могильницького в обороні прав української мови. *Вісник Прикарпатського університету*. Вип. II, 1997.
  6. Грещук В. Проблеми розвитку української літературної мови в Галичині середини XIX ст. *Мовознавство*. Доповіді та повідомлення IV Міжнародного конгресу україністів. Київ, 2002, або *Вісник Прикарпатського університету*. Філологія. Вип. VI. Івано-Франківськ : Плай, 2001.
  7. Грещук В. Українська мова в Галичині кін. XVIII – поч. XIX ст. *Українознавчі студії*. 1999. № 1.
  8. Грещук В., Лесюк М. та ін. Євген Желехівський у національно-культурному відродженні України. Івано-Франківськ, 1999.
  9. За віру, народ і права: Руські Ради Надсяння 1848-1850 рр. Перемишль, 2005.
  10. Історія українського правопису XVI-XX ст. Київ, 2004.
  11. Лесюк М. Становлення і розвиток української літературної мови в Галичині. Івано-Франківськ, 2014.
  12. Лірвак з-над Сяну: Перемиські стародруки середини XIX ст. Перемишль, 2001.
  13. Маковей О. З історії нашої філології. Три галицькі граматики (І. Могильницький, Й. Левицький, Й. Лозинський). *ЗНТШ*. Т. 51., вип.1.
  14. Мацюк Г. Прескриптивне мовознавство XIX ст.: нова методика дослідження. *Мовознавство: Доповіді на V Міжнародному конгресі україністів*. Чернівці, 2003.
  15. Письменники Західної України 30-х – 50-х рр. XIX ст. Київ, 1965.
  16. “Русалка Дністровая”: Документи і матеріали. Київ, 1989.
  17. Студинський К. Кореспонденції Якова Головацького. Збірник філологічної секції. *ЗНТШ*, Львів, 1905, т.8-9; 1909, т. 11-12.
  18. Тершаковець М. Галицько-Руське літературне відродження. Львів, 1906.
  19. Франко І. Панщина та її скасування 1848 в Галичині. Зібрання творів у 50-ти тт. т. 47. 1986.
  20. Франко І. Азбучна війна в Галичині 1859 рр. Зібрання творів у 50-ти тт. т. 47. К., 1986.
  21. Франко І. Нариси з історії української літератури в Галичині. Зібрання творів у 50-ти тт. – т. 47. – К., 1986.
  22. Шашкевичіана : Нова серія. Вип. 1-2. Львів-Броди-Вінніпег, 1996. Вип.3-4, Львів – Вінніпег, 2000.
  23. Шевельов Ю. Внесок Галичини у формування української літературної мови. Львів – Нью-Йорк, 1996.
  24. Mokry W. “Ruska Trójca”: karta z dziejów życia literackiego Ukraińców w

Galicji w pierwszej połowie XIX wieku. Kraków, 1997.

- 25.Грещук В. Лексика української літературної мови Галичини середини XIX ст.: діалектне підґрунтя, запозичення, словотвір. *Słowo u slowian : Wpływ języków sąsiadujących na rozwój języka ukraińskiego*. Studia leksykalne / Pod redakcją A. Budziak i W. Hojsak. Krakow, 2016. S. 195–209.
- 26.Грещук Василь, Грещук Валентина. Проблеми української мови в науковому доробку й епістолярії Івана Вагилевича. *Українська мова на осі часу. Василеві Васильовичу Німчукові* / Ін-т укр. мови НАН України : упорядн. Г. В. Воронич, Н. В. Пуряєва. Київ : КММ, 2017. С. 436–444.
- 27.Грещук В. В. Роль Івана Франка у формуванні єдиної української літературної мови. *Вісник НТШ*. Ч.2. Івано-Франківськ, 2007.
- 28.Грещук В. Взаємодія української літературної мови і південно-західних діалектів : мова новел Василя Стефаника. *Українознавчі студії*. Івано-Франківськ, 2007–2008. № 8–9. С. 3–13.
- 29.Грещук В. Мовний феномен новел Марка Черемшини. *Українознавчі студії*. 2002–2003. № 4–5. С. 3–14.
- 30.Грещук В. В. Поетична творчість Івана Франка і розвиток лексики української літературної мови кінця XIX – початку XX ст. *Іван Франко – письменник, мислитель, громадянин* : матеріали міжнародної наукової конференції (Львів, 25–27 вересня 1996). Львів : Світ, 1998. С. 686–690.

Викладач доктор філологічних наук, професор **Грещук Василь Васильович**